

מסלולים חלופיים בהינתן פטור משירות צבאי

מטרת המסמך להציג את אפשרויות הפעולה והמסלולים החלופיים בהינתן פטור משירות צבאי. השירות הצבאי הינו ערוץ מרכזי לשילוב צעירים בחברה הישראלית, אולם ישנם צעירים אשר אינם מתאימים למסגרת הצבאית ועל כן רשויות הצבא פוטרות אותם משירות. ננסה לעשות סדר בסיבות הפטור האפשריות, באופנים השונים בהם ניתן לערער על הפטור, באפשרויות ההתנדבות לשירות הצבאי, ובמסלולים החלופיים הקיימים (מכינות קדם צבאיות, תכנת צל"ש, ושירות לאומי).

סוגי פטורים:

1. פטור רפואי (פרופיל 21) – פטור רפואי ניתן מסיבות של אי כשירות רפואית לשירות צבאי. אי הכשירות יכולה להיות בשל בעיות רפואיות פיזיות (פטור מרופא), או מסיבות נפשיות (פטור מפסיכיאטר).
2. פטור בשל קשיי הסתגלות – פטור הניתן על ידי קב"ן (קצין בריאות נפש, לרוב זה יהיה עובד סוציאלי – לא פסיכיאטר!) בשל החלטה כי הצעיר אינו מתאים מבחינה התנהגותית-תפקודית לשירות הצבאי וכי נראה שלא יוכל להתאים עצמו לדרישות המסגרת ולהסתגל אליה. למעשה יהיה זה קביעת ציון קשיי הסתגלות (קה"ס) מקסימלי.
3. פטור סוציאלי – פטור סוציאלי יינתן כאשר המצב הסוציאלי של הצעיר אינו מאפשר את גיוסו לשירות. זהו פטור נדיר וישקל רק במצבים חריגים במיוחד.
4. פטור בשל רישום פלילי – צעירים בעלי רישום פלילי יעברו ראיון על ידי סגנית מפקדת לשכת הגיוס (או על ידי מפקדת לשכת הגיוס) ובו יכולה להתקבל החלטה לפטור אותם משירות עקב הרישום הפלילי.
5. פטור מסיבות מיוחדת – במצבים מיוחדים מפקדת לשכת הגיוס וסגניתה רשאיות להמליץ על פטור מסיבות שונות (למשל בשל הצטלבות של נסיבות שונות שכל אחת מהן לבדה לא בהכרח תוביל לפטור – נתונים נמוכים, קשיי הסתגלות מסויימים, וחוסר מוטיבציה ושיתוף פעולה). הפטור הסופי נתון להחלטת סגן מפקד מיטב.
6. פטור על רקע מצב משפחתי – צעירה נשואה או בהריון תקבל פטור משירות עם הצגת אישורים רלוונטיים (אישור מהרבנות, אישורים רפואיים המעידים על הריון).
7. פטור מטעמי דת – צעירות יכולות לקבל פטור על רקע היותן דתיות, או על רקע הווי משפחתי דתי שבתוך הקשר זה גיוסה לצבא יפגע משמעותית בערכי המשפחה.

[לפרטים נוספים.](#)

8. פטור מטעמי מצפון – צעירים או צעירות אשר רוצים להצהיר על עצמם כפציפיסטים אשר צו מצפונם מונע מהם להתגייס לצבא מסיבות של התנגדות אוניברסלית לאלימות יכולים להגיש בקשה לפטור מטעמי מצפון. לפרטים נוספים.

לאחר קבלת פטור ישנם 3 מסלולים כללים בהם ניתן ללכת: ערעור על ההחלטה, מעבר למסלול התנדבות לצבא או מעבר לתכניות אפשריות אחרות.

ערעור על פטור

במידה וצעיר/ה שקיבל פטור מעוניין בכל זאת לשרת בצבא והיה רוצה לנסות לערער יש אפשרות לעשות זאת. ערעור על החלטה לפטור צעיר/ה משירות ייעשה בהתאם לסוג הפטור אותו קיבל הצעיר ובהתייחסות לסיבות שבגינן קיבל את הפטור, זהו נושא רחב ועל כן מומלץ להתייעץ עם רכזי צבא חברה אודותיו, אולם נציג את הרציונל המנחה. ערעור על פטור רפואי מכל סוג דורש הצגת מסמכים רפואיים המציגים תמונת מצב רפואית שונה מזו שהתקבלה על ידי רופאי לשכת הגיוס.

ערעור על פטור בשל קשיי הסתגלות דורש הצגת תמונת מצב תפקודית שונה מזו שהתקבלה על ידי הקב"ן, או הצגה של תהליך משמעותי שנעשה ובעקבותיו הצעיר/ה נמצא במקום אחר כיום. למעשה יש להראות כי הצעיר/ה מסוגל לעמוד בדרישות המסגרת הצבאית ולהסתגל למערכת.

ערעור על פטור בשל רישום פלילי דומה בעיקרו לערעור על פטור בשל קשיי הסתגלות, אולם יש להציג קודם לכן עדויות כי כלל התיקים הפליליים נסגרו, במידה ויש פרוטוקולים של דיונים בבית המשפט ייתכן ויהיה צורך להציגם, יש להראות תהליך משמעותי שנעשה וכי הצעיר נמצא במצב בו הוא מסוגל להתגייס ולעמוד בדרישות המסגרת הצבאית.

ערעור על פטור מסיבות מיוחדות קשה לביצוע לאחר שהתקבל סופית (אם כי זה אפשרי – יש צורך להבין את סיבת הפטור מול רמ"ד הקהילה של לשכת הגיוס ולפעול בהתאם לסיבת הפטור הספציפית). עם זאת בתהליך שנעשה על ידי לשכת הגיוס בבחינת יכולות הצעיר/ה טרם קביעת הפטור ניתן להציג מסמכים, חוות דעת ועדויות שונות ליכולות של הצעיר/ה, ולקיים ראיון אישי עם מפקדת לשכת הגיוס לבחינת המקרה – מוטיבציה לשירות ושיתוף פעולה מעורב ומלא של הצעירים בתהליך הינו קריטי!

ביטול פטור מטעמי דת ניתן לבקש על ידי הגעה ללשכת הגיוס לצורך ראיון וחתימה על הצהרה רלוונטית. לפרטים נוספים.

ערעור על פטור סוציאלי או מטעמי מצפון אינו נדרש מכיוון שהוא פטור שצריך לבקש אותו על מנת לקבל אותו.

התנדבות לשירות צבאי

אפשרות נוספת לאחר קבלת פטור (או לאחר תהליך ערעור שלא התקבל) הינה להגיש בקשה להתנדבות לשירות צבאי. זוהי אפשרות שפתוחה **לבעלי פטור רפואי בלבד**. את הבקשה ניתן להגיש דרך תא מתנדבים במדור פרט בלשכת הגיוס, או דרך העברת בקשה למוקד הפניות של מיטב. הבקשה תיבחן על ידי מערך הרפואה ותאושר רק במקרים בהם המצב הרפואי מאפשר זאת.

פירוט אודות הגשת בקשה להתנדבות ואפשרויות התפקידים ניתן למצוא [באתר מתגייסים](#).

עבור צעירים בעלי מוגבלויות שונות (אוטיזם, מש"ה, לקויות סנסוריות ומוטוריות שונות, ועוד) ישנם מסלולי התנדבות ייעודיים בליווי עמותות שונות. מצורף קישור למסמך המפרט את רשימת העמותות הרלוונטיות השונות וקהל היעד אותו הן מלוות – [התנדבות בליווי עמותה](#)

מכינות קדם צבאיות

מכינות קדם צבאיות הינן מסגרות הכנה לשירות בתנאי בפנימייה הכוללות הכנה פיזית ומנטלית לצבא (שבועות שטח, מסעות, ביקורים בבסיסי צה"ל, מפגש עם מפקדים ועוד), עבודה על כישורי חיים, תכני העשרה לימודיים וחינוכיים, ועשייה חברתית והתנדבות. ישנן מכינות שנתיות וישנן מכינות חצי שנתיות (מכינות אופק). ניתן לקבל מידע ולראות פירוט על כל מכינה [באתר האגף הבטחוני-חברתי של משרד הביטחון](#), וגם [באתר מועצת המכינות הקדם צבאיות](#).

צעירים שקיבלו פטור מתוקף חוק עקב רישום פלילי או פטור אי התאמה מקב"ן ומעוניינים בכל זאת לעשות תהליך משמעותי שבסופו יוכלו להגיש ערעור על ההחלטה ולבקש להתגייס יכולים לשקול השתתפות בשנת מכינה קדם צבאית. השתתפות וסיום תקין של מכינה כזו מהווה עדות חזקה ביותר ליכולת התפקוד של צעיר, למסוגלות שלו לעמוד בדרישות המסגרת, ומעידה על מוטיבציה גבוהה.

רצוי לבחור מכינה בהתאם למאפייניה ולהתמחות האוכלוסייה שלה, וכן מכינה שמתאימה למאפייני הצעיר מבחינת פרק הזמן שלה (צעיר שצריך הכנה משמעותית עדיפה עבורו מכינה שנתית). בתוך כך ישנן מכינות ייעודיות\מתאימות יותר לצעירים וצעירות במצבי סיכון (למשל "אחד משלנו", "אשר רוח בו", "מגדלור" ועוד).

בנוסף לכל אלו ישנן מכינות טיפוליות בהפעלה ופיקוח של משרד הרווחה וקרנות הביטוח הלאומי הנקראות מכינות "ניצוץ" ומיועדות במיוחד לצעירים וצעירות במצבי סיכון, כולל אלו אשר קיבלו פטור משירות צבאי על רקע רישום פלילי.

לפרטים נוספים על מכינות ניצוץ – מיטל, מנהלת המכינות: 054-5288886.

תכנית צל"ש

תכנית צל"ש פועלת בשיתוף משרד הרווחה, משרד התמ"ת וצה"ל ומופעל על ידי עמותת "בת-עמי" ומיועדת לצעירות (והחל מאוקטובר 2020 גם לצעירים) בנות 17.5-20, אשר קיבלו פטור מגיוס לצה"ל או אשר עתידות להתגייס במסגרת הגיוס המיוחד (אית"ן או חג"מ). מטרת הפרויקט הינה הכשרה והכנה של נערות אלו לגיוס והשתלבות בצבא, בשירות לאומי או בעולם העבודה, הוצאתן ממעגלי האבטלה והמצוקה האישית, המשפחתית והחברתית והכנתן לחיים בוגרים ועצמאיים. התכנית כוללת הכשרה מקצועית, לימודים עיוניים, פעילויות העשרה חברתיות, העצמה אישית, מענים טיפוליים, הכנה לגיוס\שירות לאומי, וקבלת הבטחת הכנסה.

לפרטים נוספים - מיטל פליישמן, מנהלת תכנית צל"ש 052-7906515
פלייר מצורף בסוף החוברת.

שירות לאומי

השירות הלאומי הינו שירות בהתנדבות של 12 חודשים בבסיסו, וניתן לבצע 24 חודשים. זכויותיהם של מבצעי שירות לאומי מעוגנים בחוק קליטת חיילים משוחררים והינן דומות מאוד לזכויותיהם של חיילים משוחררים (עם שינויים כתלות בהבדלים אורך השירות לעומת השירות הצבאי). ניתן לקבל מידע ב[אתר רשות השירות הלאומי](#).

במידה והצעיר אינם מעוניינים בערעור על פטור\התנדבות\תכניות ליווי והכנה ניתן לחבר אותם לביצוע שירות לאומי באחת [העמותות המפעילות](#).

בנוסף, במסגרת השירות הלאומי ישנן גם תכניות מותאמות לצעירים וצעירות במצבי סיכון המופעלות על ידי 3 עמותות שונות:

1. עמותת בת עמי – "נערות ונערים למען הקהילה", דפנה לוי מזכירת התכנית - 052-7906512.

2. עמותת עמינדב – "בשביל דניאלי", לפרטים ניתן ליצור קשר עם נטע קאשי מחלקת אוכ' מיוחדות –02-6774617.

3. האגודה להתנדבות – "תמורה", לפרטים דר רפופורט- מנהלת מערך תוכניות מיוחדות - 052-2493456.

בתכניות הללו מותאם מקום השירות הלאומי לרצון וצרכי הצעירים, ניתן ליווי צמוד על ידי רכזת, ופעילויות קבוצתיות להעצמה והעשרה.

מידע נוסף ניתן למצוא במסמך "פריסות תכניות שירות לאומי וממשקי עבודה".

להתייעצות נוספת בנושאים אלו מומלץ להיעזר בעו"ס ניצוץ\יתד\ נוצ"ץ ברשות. להתייעצות נוספת במקרים מורכבים בנושאים הקשורים לתהליכים ותכניות המיועדות לביצוע שירות צבאי (ערעור על פטור, התנדבות לצבא, מכינות קדם צבאיות) – מוזמנים להתייעץ עם רכז צבא-חברה המחוזי. בנושאים הקשורים לתכניות השירות הלאומי מוזמנים להתייעץ עם ממונת יתד המחוזית.

צ"ש
צעירות לקראת שירות

בואי לעצב את עתידך
לרכוש מקצוע ולהשתלב בצבא/שירות לאומי

לפרטים נוספים על התוכנית ופרטי הרשמה יש לפנות לעובדות הסוציאליות המרכזות את התוכנית במרכזים השונים בארץ:

צ"ש חדרה אסיה מלקובסקי 050-5485736 malikasya@gmail.com	צ"ש ירמיהו פדא נאמר 050-6477224 feda_303@yahoo.com
צ"ש קריית חיים שיראל ציון 054-3544341 shirel2303@gmail.com	צ"ש ירושלים שיר אטינגר 054-4527702 shiretinger@gmail.com
צ"ש באר שבע גאש שיר 052-7902838 gaashshir@gmail.com	צ"ש שגב שלום נור גנוש 052-7902838 wafa2704@gmail.com

לפרטים נוספים:
מיטל פלישמן, מנהלת צ"ש - ארצית
meitalfi@gmail.com 052-7906515
דנה לי, מזכירת תחום "בדרכי"
nearot@bat-ami.org.il 052-7906512

sleumi@bat-ami.org.il
תכנית צ"ש

למה זה כדאי?

- הכשרה מקצועית במקצועות נדרשים (נחשבת מקצוע ממשלתי מטעם זרוע העבודה)
- פעילות חברתית מגוונת
- מלגת קיום חודשית
- הקניית כלים ומיומנויות
- אישיות וחברתיות
- ליווי פרטני וקבוצתי
- על ידי עובדת סוציאלית
- חיוך וגישור מול גורמי הצבא ושירות לאומי
- זמן להיערך ולהגיע מוכנה יותר לשירות צבאי או לאומי
- שנה של למידה, העצמה והכנה לקראת המשך החיים

מה זה?

תכנית צ"ש הינה תכנית ייחודית של משרד הרווחה וזרוע העבודה, המופעלת על ידי "בח עמי" בשיתוף גורמי צה"ל השירות הלאומי. התכנית בה 10 חודשים ומתקיימת בבתי ספר מקצועיים ברחבי הארץ. התכנית מאפשרת לצעירות לקחת אחריות על עיצוב עתידן: לרכוש מקצוע, להשתלב בצבא/שירות לאומי, לחוות וללמוד.

למי זה?

- צעירות בגילאי 17.5-20
- מיועדות לגיוס במסלול איתן/ חוסן
- בעלות פטור משירות צבאי, המעוניינות להתגייס לצה"ל
- צעירות המעוניינות בשירות לאומי וזקוקות להכוונה אישית

